

1 Mayıs 1889: II. Enternasyonal 1 Mayıs'ın, işçilerin "uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü" olmasını kararlaştırdı.

1 Mayıs 1977: "Kanlı 1 Mayıs" Türkiye
4 Mayıs 1985: DevYol'cu Fatsa Belediye Başkanı Fikri Sönmez cezaevinde öldü.

6 Mayıs 1972: Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan idam edildi.

9 Mayıs 1936: Benito Mussolini İtalya Faşist İmparatorluğu'nu ilan etti.

9 Mayıs 1974: Almanya'da, Kızıl Ordu Fraksiyonu liderlerinden Ulrike Meinhof cezaevindeki hücrelerinde ölü bulundu.

17 Mayıs 1989: Çin'de 1 milyondan fazla gösterici yürüyüş yaptı

18 Mayıs 1872: Bertrand Russel doğdu.

28 Mayıs 1913: Osmanlı'da ilk feminist örgüt sayılabilecek Teali-i Nisvan kuruldu

29 Mayıs 1981: Selda Bağcan gözaltına alındı. Gerekçe; şarkılarında komünizm propagandası yapmak

1 Haziran 1921: TKP kurucusu Şefik Hüsnü'nün Aydınlık gazetesi çıktı.

2 Haziran 1793: Fransa'da Jakobenler iktidarı ele geçirdi

2 Haziran 1964: FKÖ kuruldu. Filistin

2 Haziran 1970: Orhan Kemal öldü.

3 Haziran 1963: Nazım Hikmet öldü

3 Haziran 1924: Franz Kafka öldü.

5 Haziran 1964: ABD Başkanı Johnson, İsmet İnönü'ye sert bir mektup gönderdi.

8 Haziran 1949: FBI tarafından hazırlanan bir raporla birlikte anti-komünist "cadı avı" başladı.

11 Haziran 1973: Güney Afrika'da Siyah rektör atanmasını isteyen 1500 öğrenci üniversiteden uzaklaştırıldı..

14 Haziran 1928: Che Guevara doğdu.

16 Haziran 1958: 1956 Macar ayaklanmasının lideri İmre Nagy idam edildi.

17 Haziran 1936: "Ülke ve Özgürlük" filminin yönetmeni Ken Loach doğdu.

18 Haziran 1936: Maksim Gorki öldü.

20 Haziran 1933: Clara Zetkin öldü.

21 Haziran 1633: Galileo Galilei, engizisyon mahkemesinde dünyanın döndüğüne ilişkin tezini inkara zorlandı.

22 Haziran 1898: Alman yazar Erich Maria Remarque doğdu.

23 Haziran 1987: 12 Eylül'le kapatılan Halkevleri mahkeme kararıyla açıldı.

24 Haziran 1821: Simon Bolivar Yeni Kolombiya Cumhuriyeti'ni ilan etti.

4 Temmuz 1848: Komünist Manifesto

4 Temmuz 1996: Kıbrıs'ta Demokrasi ve İnsan Hakları Hareketi kuruldu.

5 Temmuz 1811: Simon Bolivar, Venezüella'nın bağımsızlığını ilan etti.

6 Temmuz 1996: Kutlu Adalı öldürüldü.

11 Temmuz 1980: Ordu'nun Fatsa ilçesine yüzlerce asker ve polis "nokta operasyonu" düzenledi. Sol görüşlü bağımsız belediye başkanı Fikri Sönmez de dahil 300 kişi gözaltına alındı.

12 Temmuz 1904: Pablo Neruda doğdu.

16 Temmuz 1888: Sözleri Paris Komünü'nün yıkılmasından sonra Komünistlerin mücadelesi adına Eugene Pottier tarafından yazılan Enternasyonal, Pierre Degeyter tarafından marş olarak bestelendi.

17 Temmuz 1945: ABD Başkanı Harry Truman, SSCB lideri Josef Stalin ve İngiltere Başbakanı Winston Churchill

Almanya'nın Potsdam kasabasında bir araya gelerek 2. Dünya savaşı sonrası dünyanın bölüşümünü belirlediler

20 Temmuz 1923: Meksika'lı devrimci Panço Villa öldürüldü

21 Temmuz 1995: Ernest Mandel öldü.

23 Temmuz 1971: Yılmaz Güney'in Umut filmi Fransa'daki Grenoble Festivali'nde Büyük Jüri Ödülü'nü aldı.

AVRUPA VE ABD'DE

BİN DOKUZ YÜZ ALTMİŞ SEKİZ

Hasan Yıkıcı
hasan_ykc@yahoo.com

"Özgürlük kaybedecek hiç bir şeyi kalmamış demektir" Janis Japlin

Gezegenin dört bir yanından yükselen isyan çığlıkları, dalga dalga yayılan işçi grevleri, üniversite ve fabrika işgalleri ve barikatlar ve kaldırım taşları... 1968 dünyası... Şimdiki kır saçlı amcaların yumruk gökte, umut yürekte sıkılı, hep bir ağızdan "gerçekçi olun, imkansız isteyin" diye haykırdığı zamanlar. "Hatırlamak direnmektir" diyoruz ve direksiyonumuzu 1968'e kırıyoruz.

Kısa Tarihsel Arka Plan

İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan sonra ABD ve kıta Avrupası ülkeleri istikrarlı bir gelişim gösterme çabası içindeydiler. Ekonomik gelişme ve kalkınma politikalarına ağırlık veriliyor, işçi sınıfına yönelik kemer sıkma politikaları gün geçtikçe ağırlaşıyordu. Özellikle Fransa'daki başdöndürücü ekonomik ve teknolojik gelişme, toplumsal sınıflar arası mesafeyi ve çelişkileri hızla derinleştiriyordu. Öte yandan ABD'nin dünya pazarının büyük bir bölümüne egemen olması, başta Fransa ve Almanya gibi kıta Avrupası ülkelerin pazar arayışını hızlandırıyordu. Önüne yeni bir ABD olmayı hedef koyan Fransa, 1968'de elindeki tüm doları altına çevirerek bir anda dünyanın ABD'den sonra ikinci büyük altın rezervine sahip ülkesi haline geliyordu.

Fakat savaş sonrası çizilen istikrarlı tablo çıkmaza girmişti. Hızla derinleşen sınıf çelişkilerinin yanında, döneme hakim olan kapitalizmin bireyi basit bir tüketici konumuna indirgeyen anlayışı, özellikle üniversitelerde kendini ağır bir şekilde hissettiren sistemin karakteristik özelliği olan otoriterizm, "Fouchet reformları" olarak da bilinen "üniversitelerin sanayileşmesi" amacı güden yasaların uygulanmaya çalışılması, 65 Vietnam Savaşı ve "American ways of life" kültür anlayışının toplumlar üzerindeki varlığını yitirmeye başlaması 1968 ruhunun dışavurumunu sağlayan etkenlerdi.

"Kahrolsun yaratıcı özgürlüğü engelleyen gerici solcular" (Sorbonne duvar yazısı)

Geleneksel Stalinist yapıların düzen ile en içli dışlı oldukları bir dönemde milyonlarca insanın sokakları doldurması kuşkusuz bu yapılara duyulan güven ve inancın da yok olması anlamına gelmekteydi. Tıpkı Fransa'da gerçekleşen geçen seneki CPE (ilk işe alım sözleşmesi) karşıtı ayaklanmada olduğu gibi, 1968'de de aynı yapılar bu tip hareketlerin mücadeleye zarar verdiğini iddia ederek, hiçbir sıkıntı çekmeksizin karşı devrimci bir konuma yerleşmişlerdi. 68 kuşağı kendisini Komünist Partilerin resmileştirdiği anlayışlardan ve dogmatizimden kurtarmayı başarmıştı. Stalinizmin diri diri yaktığı enternasyonalizm anlayışı yavaş yavaş yeniden canlanmaya başlamıştı. Bir yandan başta Vietnam olmak üzere üçüncü dünya hareketlerinden etkilenen gençlik, diğer yandan da anti-otoriterizmden

besleniyordu. ABD'de "yenik kuşak" diye bilinen, nonkonformist edebiyat akımını sahiplenen Beatnik geleneğinden etkilenen, şiddet karşıtı hippiler, anarşizan eğilimler ve siyahların "yurttaş hakları" mücadelesinde sivil itaatsizlik yöntemlerine başvurmaları; hareketlerin liderlikleri reddetmesi ve kendi öz yönetim organlarını oluşturması gündelik hayatta bir devrimin gerçekleşmesini sağlamıştı. Gündelik hayatta gerçekleşen devrim çok geçmeden kültürel alana da yansiyordu. Beatles, Rolling Stones, Bob Dylan gibi müzisyen ve grupların üretimleri toplumsal atmosferden etkileniyor, şekilleniyor ve şekillendiriyordu. "Rock'un 1 Mayısı" diye de bilinen "Woodstock Rock Festivali" alanında bir ilk idi.

ABD'de siyahların özgürleşmesi ve anti-militarist yanı ağır basan hareketin Avrupa ayağını öğrenci ve işçi mücadeleleri oluşturuyordu. ABD'de siyahlar otobüsleri boykot ederken, Avrupa'da işçiler genel greve gidiyordu; Hippiler Pentagonu'nun çevresini kuşatarak askerlerin silahlarına çiçekler ilştirilirken; Fransız gençliği Sorbonne Üniversitesi'ni işgal ediyordu. Nixon Vietnam direnişini bastırma için Kamboçya'ya askeri hareket düzenlediğinde ABD'nin tüm üniversitelerinde görülmemiş eylemler ve işgaller gerçekleşiyor, "Wall Street" 3 gün boyunca halkın işgali altında kalıyordu. Yine aynı Nixon'un İtalya'nın başkenti Roma'yı ziyaret etme çabaları, çıkan olaylar ve tüm şehire yayılan barikatlı protesto gösterileri dolayısıyla nafile kalmış, şehri helikopterle izleyip, ABD'ye geri dönmüştü.

Hiç kuşkusuz koca bir efsaneyi dergimizin küçük bir bölümüne sığdıramayız. Bu bölüm ancak o dönemin kısa bir hatırlanması işlevini görebilir. 1968 Kuşağı bütünsel bir program ve perspektiften yoksundu. Öğrenci hareketi ne kadar işçi sınıfıyla dayanışma içerisinde olsa bile, bunu süreklileştiremedi. Stalinist KP'lerle iç içe geçen sendikal bürokrasinin ihaneti tüm süreç boyunca adım adım geliyorum dedi ve günün sonunda işçi sınıfına unutamayacağı bir ihanet tattırdı. Grevlerin durdurulması kararları işçiler tarafından öfkeyle karşılanıyordu. Kendi kurdukları özyönetim organları ile işçiler sendikalardan bağımsız grevlere çıkıyor, fabrikaları işgal ediyorlardı. Özellikle İtalya'da 67 Eylül-Ekim-Aralık aylarında gerçekleşen ve 68'in kıvılcımı sayılan 10 haftalık büyük **Olivetti Grevi**'nden sonra işçiler düzenle iç içe geçen reformist sendikaların tutumlarını sorgulamaya ve dönem boyunca sendikalara karşı da grevler yapmaya başladılar. Geleneksel yapıların tüm olumsuz tavırlarına karşı başta Troçkist, Maocu ve Anarşist örgütlerin, mücadelelerin ileriye doğru taşınmasında paha biçilmez katkıları oldu. Özellikle Fransa'da öğrenci ve işçiler arasında örgütlenen ve yer edinen Troçkist yapıların çabaları, sendikal bürokrasiye ve KP'lerin tavırlarına rağmen hareketi derinleştirdi, 68 efsanesinin günümüze kadar taşıdı.

"Koş arkadaş, eski dünya arkada kalsın!"
(Sorbonne duvar yazılarından)☒

İnsanların Hikayesi Köylerin Tarihi

KÜLTÜR EZİLDİ, EVLER YIKILDI

Besim Baysal
besimbaysal@lycos.com

1974'ten sonraki yıllarda Kıbrıs adasının büyük bir kısmını kontrolü altında tutan TC ordusu çizdikleri sınırın kuzeyinde kalan Elen nüfusa yaşam hakkı tanımadı. Kaçanlar hem hayatlarını kurtardı hem de ilk göçmenler olarak güneydeki Elen Liderliği tarafından daha iyi şartlar elde etti. Zaten bir kısmı da imkanları ve kalacak yer bulma ihtimalleri olduğu için işgal başlar başlamaz yaşadıkları toprakları terkettiler, terketmek zorunda kaldı. Geriye kalanlar

yani yeterli yaşama koşulları olabileceğini düşünenler, Türklerle yıllara dayanan dostlukları olan nisbeten yaşlı insanlar ve topraklarını terk etmek istemeyen Kıbrıslı Elenlerdi. Ancak TC ordusunun baskısıyla ve Kıbrıslı Türklerin bir kısmının TC ordusuyla yaptığı işbirliği sonucu aylarca kiliselerde yarı aç ve hijyenik olmayan koşullarda yaşamak zorunda bırakıldılar. Daha sonra bu insanların tamamı güneye gönderildi. Göçmen durumuna düşen Elenler çadırlarda yıllarca yaşamak zorunda

Singrasi yada değişen adıyla Sınırüstü hangi sınırın üstünde olduğu belli olmasa da adını 1958'de böyle uygun bulmuşlar. Lapotoz gibi karma bir köy olan Singrasi İngiliz sömürge idaresi döneminde ekilen ağaçların Kıbrıs'ın ters bir ifadesiyle tanınıyor.

bırakıldı. Uluslararası kurumlarda Türkiye aleyhine çeşitli baskılar yaratmak isteyen Elen Liderliği bu göçmenlerin durumlarını yıllarca kullandı ve bu maksatla -kendi insanlarını- güvenli ve sağlıklı evlere yerleştirmede. Çizilen sınırın güneyindeki Türk evlerinin büyük bir kısmı bu politikaların bir gereği olarak günümüze kadar kullanılmadı. Bu evler yıllarca doğa şartlarına ve yağmaya dayanamadı yıkıldı, yokoldu veya yokolma noktasına geldi.

TC ordusunun kontrolündeki bölgede durum biraz daha farklı gelişti. Bunun en önemli örneklerini nüfusunun tamamını Kıbrıslı Elenlerin oluşturduğu köyler oldu.

Marata veya Maratavouno, bir dönem yani 1974'e kadar yukarı Mesarya'nın en büyük köylerinden biriydi. Komşu köyler olan Çatoz (Kıbrıslı Türk), Vitsada(Karmabk:Geçen sayı) ve Angasdina(Kıbrıslı Elen)'dan çok daha büyük ve EOKA'nın gerçekten güçlü bir örgütlülüğünün olduğu bir köydü. 1974'te TC ordusunun ilerlemesi bugün adı Ulukışla olan bu köyün sakinlerinin hızla köyü boşaltmalarını sağladı. Söylentiye göre insanlar evlerini emir gereği birkaç saatliğine boşalttıkları için

birçok eşyaları evlerinde kaldı. Tabii işgalin üzerinden 33 yıl geçmesine rağmen Kıbrıs Sorunu'nda herhangi bir gelişme olmadı. Ancak burada asıl bahsedilmek istenen olay şudur: "Marata Rumu" veya "Marata Gavuru" diye bölgede yaşayan Kıbrıslı Türkler tarafından tabir edilen bu köyün faşistleri ve EOKA güçleri örgütlülük olarak çok çok üstün durumdaydılar ancak yine de Kıbrıslı Türklerin yoğun olarak yaşadıkları köylere sistematik ve yoketme yönünde saldırılarda bulunmadılar. Daha çok korkutma yöntemini benimsediler. 1974'ten sonra Maratavouno boşaldı. Bölgeden bu

köyün tarihsel koşulları darmadığın olmuş. Köy nüfusunun yarısı 1974 sonrası topraklarını terketmiş. Köyün adı bir günde Boğaziçi olarak değiştirilmiş. 1974'ten sonra 30 yılda hiç el değmemiş olan Lapotoz ve yukarı Mesarya köyleri 2000'deki Karpaz yolu projesiyle bir anda yola ve nisbeten olumlu olabilecek değişikliklere uğradı. 1960 nüfus sayımında 204 Elen, 357 Türk toplamda 561 kişinin yaşadığı Lapotoz'da bugün ifade edilmesi zor bir eksiklik var. Damarlarından biri kopmuş gibi varoluşunu sürdürmeye çalışıyor.

Singrasi yada değişen adıyla Sınırüstü hangi sınırın üstünde olduğu belli olmasa da adını 1958'de böyle uygun bulmuşlar. Lapotoz gibi karma bir köy olan Singrasi İngiliz sömürge idaresi döneminde ekilen ağaçların Kıbrıs'ın ters bir ifadesiyle tanınıyor. Karpaz yolu yeni yapıldığında içinden geçen yolun üzerinde Sınırüstü ismine inat Cafe de Singrasi diye bir mekan açılmıştı ancak varlığını bir marketle değiştirerek anılara yerleşti. 1960'daki Nüfus sayımında 102 Kıbrıslı Türk nüfusa karşılık 175 Kıbrıslı Elen'in yaşadığı Singrasi'deki durum 1974'te değişti.

Değişim her zaman olumlu anlamda algılanmamalı, kültürel çeşitliliğin yoğun olduğu coğrafyalarda değişim daha yoğun gelişim daha sürekli bir hal kazanır. Bunun tersine çeşitli yöntemlerle tek tip bir kültürün yaratılması dayatılması için baskı gören coğrafyalarda insanlar kültürel çeşitliliklerini yaşayamadıklarından kendi zekalarını ve yaratıcılıklarını da toplumsal hayata kazandıramazlar. anadolu böyle bir yaşama örnek oluştururken bundan ders çıkarmayanlar, 30 yıldır Kıbrıs'ta tek tip bir kültürü dayatmak yaratmak için uğraş vermektedirler. Kıbrıslı Türklerin geri kalmışlığı ve başka kültürel, ekonomik, sosyal zenginliği yoğun coğrafyalara özentisi de burdan kaynaklanır. Kendi kültürel zenginliğini 1960'lardan beri yaşayamayan küçücük bir adanın insanları olarak geçmişle hesaplaşmak ve geleceğimizi bu hesaplaşmadan çıkaracağımız derslerle hayatımızda bulunan farklı köylere müsamaha ve hoşgörü ile yaklaşarak barış ile kurmanın yollarını aramalıyız ve bulmalıyız. Bu coğrafyanın geleceğini mutluluk ve barışa ulaştırmanın yolu kültürel olarak karşılıklı saygı ve hoşgöründen geçer.☒

köye ganimet için gidildi. Ancak yine de herkesin evleri olduğundan bu köye Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden özellikle Adana'dan aileler getirilerek yerleştirildi. Bu aileler köydeki evlerin tamamına yerleşecek sayıda değildi ve yapıların birçoğunu kullanmadı, kullanamadı. Nisbeten daha eski yapılar boş kaldı. Bu evler genelde kerpiç yapılar olsa da aralarında hem kerpiç hem taştan olan eski ve tarihi yapılar da vardı. Bu evler ve yapılar içinde bögeye yerleşen TC ordusunun iş araçları tarafından yıkıldı. (Yıkıldı yıkılmasına da şu anda köyün arazisi içinde yani yukarı Mesarya'nın ortasında yüksek yüksek apartmanlar askeriye (TC Askeri) tarafından inşaa edilmiştir. Bu binalar yenidir ve asker aileleri tarafından kullanılmaktadır.) Ulukışla'nın 1974 öncesi ortalama nüfusu 2100 civarındır. Ancak bugün asker aileleri hariç köyde 650 kadar Türkiye'den 74 sonrası gelen göçmenler yaşamaktadır.

Lapotoz diye bilinen uzak Mesarya köyünün bugünkü durumu yıllar öncesinden çok farklı değil geçen yıllara rağmen ekonomik ve toplumsal koşulları hiç değişmemiş ancak öyle bir şey değişmiş ki